

Boeiend Dagboek van Jan van Krieken

Tentoonstelling in Commanderie van Sint-Jan

Arnhemse Courant, 07 augustus 1984

Door Thomas Verbogt

Nijmegen, Bij de tentoonstelling “Acryltekeningen 1981 – 1983” van Jan van Krieken, die tot en met 26 augustus te zien is in het museum De Commanderie van Sint-Jan in Nijmegen, verscheen een catalogus waarin enkele citaten uit de notitieboeken van de kunstenaar zijn opgenomen. Eén daarvan is een uitspraak van Merleau-Ponty: “De mens is de actualisering van de zichtbaarheid van alles, ook van zichzelf”. Dit zou een beginselverklaring van Jan van Krieken kunnen zijn, al is hij waarschijnlijk geen vriend van beginselverklaringen.

In het Nijmeegs museum treft men maar liefst 185 werken aan, tentoongesteld in volgorde van ontstaan. Samen vormen ze een soort dagboek waarin Van Krieken op boeiende eigenzinnige wijze momenten uit zijn leven van de laatste drie jaar heeft vastgelegd.

De acryltekeningen, bijna allemaal van het formaat 29 x 21 centimeter, zijn nu eens terloops aantekeningen, dan weer tot de verbeelding sprekende interpretaties van wat de werkelijkheid biedt, terwijl ze daaraan ook heel duidelijk iets toevoegen.

Jan van Krieken is iemand die zeer betrokken is bij en bewogen wordt door de mensen en de dingen om hem heen, voortdurend zoekend naar de momenten of incidenten die niet zomaar voorbij mogen gaan. In zijn werk, waarbij hij gebruik maakt van potlood, kleurpotlood, acrylverf en collages maakt hij emoties als ontroering, woede en vreugde, maar ook de vragen die hij zichzelf telkens stelt, uiterst tastbaar, subtiel, weerbarstig en altijd zeer persoonlijk en met veel fantasie.

Het visualiseren van de spanning tussen het waarnemen en de behoefte, de drang, misschien wel de verplichting om onmiddellijk op dat waarnemen te reageren, is de grote kracht van Jan van Krieken, naast zijn vakmanschap en innemende spontaniteit.

Het eerste dagboekblad van de tentoonstelling is “Naar aanleiding van een lezing” getiteld en het laatste “Droom”.

“Happy Days are here again” staat er bovendien ergens op dat werk. Is een dergelijke uitroep symptomatisch voor de ontwikkeling die Van Krieken de laatste jaren heeft doorgemaakt? Dat er immers sprake is van een ontwikkeling staat onomstotelijk vast, al was het alleen maar omdat hij in 1981 een manier van werken, waarbij hij de realiteit volgens eigen strenge wetten ordende, liet voor wat die was.

Van Krieken is een tegenstander van orde geworden, omdat die verstikkend, misvormende of bedrieglijk is. Wel zoekt hij iedere keer naar een rustpunt. Soms vindt hij dat in het tekenen zelf, maar vaker nog is dat punt op de tekening aan te treffen.

Heel interessant is het hoe Jan van Krieken alledaagse kan ontdoen van het vertrouwde kader. Een tekening als “Lamp” bijvoorbeeld. Inderdaad staat er een onnozel peertje op, maar tegelijkertijd heeft hij door een paar kleurtoevoegingen ook de relatie met iets feestelijks, zelfs disco-achtigs gelegd.

Of de bouw van zijn atelier achter zijn huis in Huissen, die hij in tekening heeft gebracht, eerst bijna technisch: het fundament, vervolgens een kort intermezzo waarin de smaak en invloed van Duvel-bier gevierd wordt.

Dan het storten van de vloer, het aanbrengen van de kozijnen, het metselwerk, enzovoort en ineens een tekening die “’s Avonds” heet: het atelier is klaar of bijna klaar en door de stemmige kleurbehandeling is het meer dan een atelier, meer dan een gewoon bouwsel.

Behalve docent aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Arnhem en medewerker van deze krant, is Jan van Krieken ook werkzaam op het Instituut voor Psychiatrie van de Nijmeegse Universiteit. Daar begeleidt hij psychisch gestoorde mensen in het zich uiten door middel van tekenen en schilderen.

Op de tentoonstelling is een reeks van zeven werken te zien. Die “Psychiatrie” getiteld is, terwijl het woord psychiatrie ook wel vaker voorkomt, bijvoorbeeld wat hulpeloos (of kwaad?) gekrast op de tekening “Chaos”.

In dit werk schildert Van Krieken indringend hoe rechtstreeks de verbinding tussen binnen- en buitenwereld kan zijn en dat is veelzeggend voor zijn werkwijze, waarbij hij zich niet laat hinderen door zichzelf of anderen opgelegde beperkingen of wetmatigheden van wat voor aard dan ook.

De tekeningen zijn rijk aan ideeën, visie en zeer particuliere symbolen. Wat dat laatste betreft: overal tref je bijvoorbeeld cijfers aan, soms in volgorde, soms door elkaar heen. De cijfers zijn echter niet wat ze zijn, want $2 \times 2 = 5$ staat er op “Gesprek met Oey Tjeng Sit”. Je weet dan meteen dat je maar niet naar iets logisch moet speuren en dat is een hele opluchting.

Boeiend is het om naar overeenkomsten en samenhang te zoeken, ook al maakt Jan van Krieken het ons niet gemakkelijk. Soms ook wel: er zijn bijvoorbeeld drie dagboekbladen bij die “Nacht” heten. Eén laat een mengeling tussen verzet en verwachting zien, een ander berusting, terwijl de laatste krampachtig slapeloosheid vertaalt.

Of drie werken die respectievelijk “Bron”, “Moeder” en “Paring” getiteld zijn en het is uiteraard niet toevallig dat ze kort na elkaar gemaakt werden. Daarom is het zinvol meer dan één keer langs de tentoongestelde bladen te lopen, want zo kan de belevingswereld van Jan van Krieken zich op een verrassende manier openbaren.

De conservator van de Commanderie van Sint Jan, Hans van der Grinten, heeft uit ongeveer 350 bladen de selectie gemaakt die nu in het museum hangt. Het is geen overzichtstentoonstelling in de gebruikelijke zin des woords. Daarvoor is Jan van Krieken te zeer in beweging (gekomen). Hij zal zichzelf geen overzicht toestaan, want het dagboek waaraan hij nu al ruim drie jaar werkt, zal nooit een afgerond verhaal kunnen zijn.

De 185 acryltekeningen doen verslag van het enthousiast én bedachtzaam zoeken naar eigen mogelijkheden in leven zoals het zich voordoet in beeld te brengen, met de intieme gevoelens en gedachten die hij daarbij heeft.

Bovendien: Jan van Krieken inspireert de mensen die met wat hij in zijn werk laat zien en oproept méé willen gaan, tot anders kijken, tot intenser kijken. Daartoe heeft hij zichzelf heel kwetsbaar opgesteld en dat is bewonderenswaardig.